

Економічні науки

УДК 338.001.36

Ситник Наталія Степанівна

*доктор економічних наук, професор,
професор кафедри фінансового менеджменту
Львівський національний університет імені Івана Франка*

Sytnyk Nataliia

*Doctor of Economic Sciences, Professor,
Head of the Department of Financial Management
Ivan Franko National University of Lviv
ORCID: 0000-0003-4138-9721*

Харачко Вікторія Степанівна

*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Львівського національного університету імені Івана Франка*

Kharachko Viktoriia

*Master's Student of the
Ivan Franko National University of Lviv*

СТАН РОЗВИТКУ КОРПОРАТИВНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ВІЙНИ

THE CURRENT STATE OF CORPORATE SECTOR DEVELOPMENT IN UKRAINE DURING THE WAR

Анотація. Вступ. Війна є одним із найбільш руйнівних факторів для економіки. Вона суттєво порушує функціонування та розвиток корпоративного сектору, який є ключовим чинником забезпечення стабільності національної економіки, завдяки залученню інвестицій. У статті актуалізовано необхідність адаптації бізнесу до умов економічної нестабільності, викликані руйнівними наслідками бойових дій. Зміни в

економічному середовищі вимагають розробки нових підходів до управління корпоративними фінансами, що є визначальним для збереження їхньої стійкості та конкурентоспроможності.

Мета. Метою статті є визначення стану розвитку корпоративного сектору економіки в умовах повномасштабного вторгнення.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження стали наукові праці вітчизняних авторів, статистичні дані з офіційних джерел, фінансова звітність окремих корпорацій. Для здійснення дослідження було використано наукові методи: узагальнення та групування, абстрагування, аналізу та синтезу, порівняльний аналіз, опрацювання статистичних даних, логічного узагальнення результатів.

Результати. У статті проаналізовано сучасний стан розвитку корпоративних фінансів в Україні та вплив війни на цей процес. Продемонстровано тенденцію зміни кількості корпорацій, проведений моніторинг випуску акцій та облігацій підтверджує нестабільність на сучасному ринку. Основну увагу приділено аналізу фінансової звітності та стану діяльності відомих корпорацій України. Розраховано інтегральний показник фінансової безпеки та здійснено SWOT-аналіз для АТ «Укртранснафта». Досліджено адаптацію компаній до нових умов, розглянуто державну програму підтримки релокації підприємств з окупованих територій. Продемонстровано пристосування корпоративного сектору економіки до змін та необхідність його підтримки з боку держави та міжнародних партнерів особливо в умовах повоєнного стану.

Перспективи. Подальші наукові дослідження слід спрямувати на більш детальне вивчення аспекту управління ризиками корпоративної діяльності в умовах повномасштабного вторгнення, ролі державних програм підтримки та міжнародної фінансової допомоги.

Ключові слова: корпорація, корпоративний сектор економіки, війна, акції, облігації, релокація, фінансова стійкість, інтегральний показник, корпоративні фінанси, економічна нестабільність.

Summary. *Introduction. War is one of the most devastating factors for the economy. It significantly disrupts the functioning and development of the corporate sector, which is a key driver of national economic stability due to its role in attracting investments. This article highlights the necessity for businesses to adapt to the conditions of economic instability caused by the destructive consequences of military actions. Changes in the economic environment demand the development of new approaches to corporate financial management, which is crucial for maintaining resilience and competitiveness.*

Purpose. The article purpose is to assess the current state of corporate sector development in the economy under conditions of a full-scale invasion.

Materials and methods. The research materials include scientific works by domestic authors, statistical data from official sources, and financial statements of individual corporations. The study employed scientific methods such as generalization and grouping, abstraction, analysis and synthesis, comparative analysis, statistical data processing, and logical summarization of results.

Results. The article analyzes the current state of corporate finance development in Ukraine and the impact of war on this process. It reveals trends in changes in the number of corporations, with monitoring of stock and bond issuance confirming instability in the modern market. Special attention is given to analyzing the financial statements and operational performance of prominent Ukrainian corporations. An integral financial security indicator is calculated, and a SWOT analysis is conducted for PJSC "Ukrtransnafta." The study examines how companies adapt to new conditions and considers the state program for supporting enterprise relocation from occupied territories. It demonstrates the corporate sector's adaptation to changes and underscores the need for support

from the government and international partners, especially in the post-war context.

Discussion. Further scientific research should focus on a more detailed examination of corporate risk management in the context of a full-scale invasion, the role of state support programs, and international financial assistance.

Key words: *corporation, corporate sector of the economy, war, shares, bonds, relocation, financial stability, integral indicator, corporate finance, economic instability.*

Постановка проблеми. Ринок корпорацій стрімко розвивається і відіграє важливу роль у розвитку ринкового середовища. Внаслідок російської військової агресії економічна система України зазнала істотних потрясінь. Повномасштабне вторгнення спричинило зростання інфляції, девальвацію національної валюти, падіння ВВП та зниження платоспроможності компаній.

Корпоративний сектор постійно постає перед новими труднощами, що вимагає швидкої адаптації в умовах війни та переосмислення підходів до управління корпоративними фінансами. Державні програми підтримки бізнесу та міжнародна фінансова допомога мають стати вирішальними для стабілізації його діяльності як під час війни, так і в повоєнний період. Саме тому дана тема є актуальною та значущою для забезпечення економічної стійкості та сталого розвитку держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз розвитку корпоративних фінансів в Україні в умовах війни є предметом досліджень багатьох науковців: Возняковська К.А., Бугаєва М.В., Минюк О.Ю., Мельник Т.Ю., Гатауліна Е.І., Чуницька І.І., які основну увагу приділили впливу воєнного стану на корпоративний сектор економіки. Так, Возняковською К.А. досліджено питання підтримки бізнесу в сучасних умовах, автором Бугаєвою М.В. проаналізовано умови функціонування

корпоративного сектору економіки під час війни та визначено основні чинники, що впливають на його розвиток, Минюк О.Ю. охарактеризувала зміни законодавства в правовому регулюванні корпоративних відносин після початку військового вторгнення.

Попри достатній обсяг публікацій, потреба у дослідженнях цього питання залишається й надалі актуальною та вимагає детального вивчення. Проведений авторами аналіз дозволяє визначити основні тенденції діяльності корпорацій на прикладі конкретних компаній.

Постановка завдання. Оцінити стан розвитку корпоративних фінансів під впливом повномасштабного вторгнення в Україну на прикладі АТ «Укртрансфанта».

Виклад основного матеріалу дослідження. Ефективне функціонування корпорацій та прийняття ними правильних рішень в умовах війни сприяє залученню додаткових інвестицій в економіку країни.

За даними Державної служби статистики України кількість корпорацій на кінець 2023 року склала 552 (рис. 1). Динаміка зменшення є наслідком повномасштабного вторгнення, яке спричинило економічну нестабільність у їх діяльності.

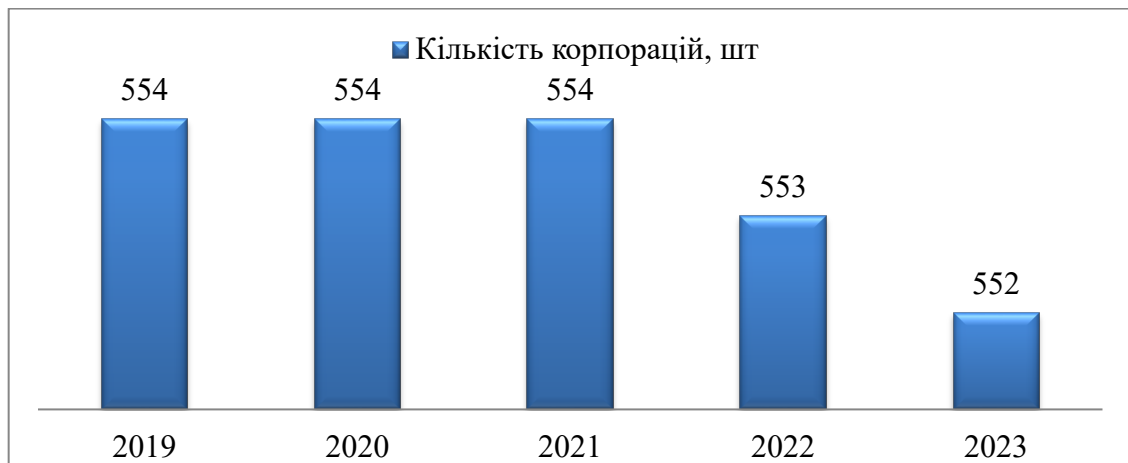

Рис. 1. Динаміка загальної кількості корпорацій за 2019-2023 роки, од.

Джерело: складено авторами на основі [1]

За період з 2019 по 2023 роки за даними Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку відбувалося коливання випуску акцій та облігацій корпораціями. З 2022 року повномасштабне вторгнення спричинило скорочення випуску акцій на 76,7%, а вже з половини 2023 року спостерігається покращення ситуації. Станом на серпень 2024 року загальний випуск акцій зріс на 80% порівняно з показниками 2022 року, що вказує на поступове відновлення інвестиційного клімату (рис. 2).

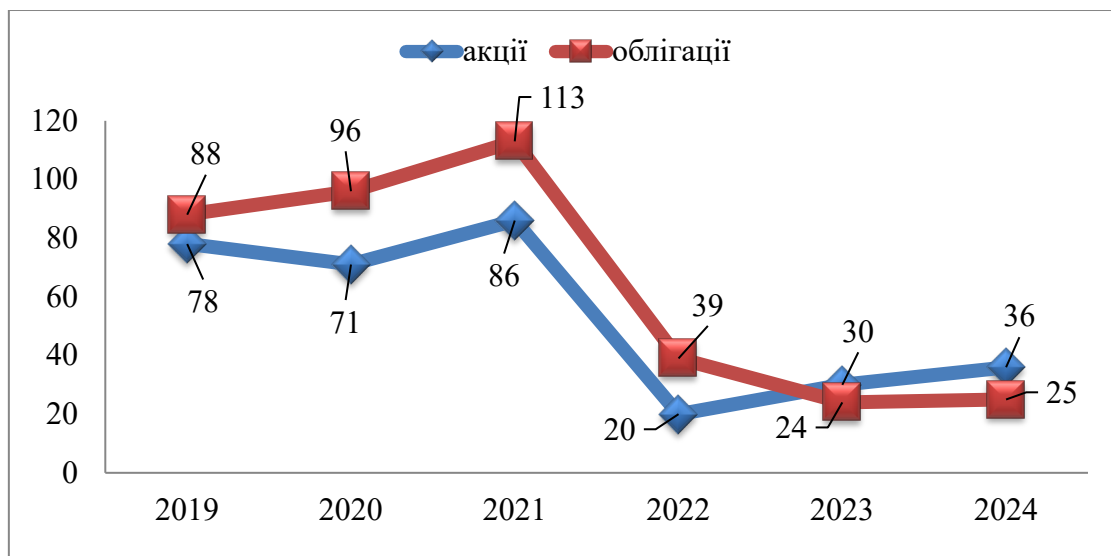

Рис. 2. Загальна кількість випущених акцій та облігацій корпораціями з 2019 - по серпень 2024 року, шт

Джерело: складено авторами на основі [2]

Воєнні дії істотно вплинули на діяльність корпорацій, що демонструє їхню залежність від економічних та політичних потрясінь. Підтримка держави та міжнародна фінансова допомога протягом 2022-2023 років дозволили деяким компаніям покращити свої фінансові показники, що сприяло поступовому відновленню корпоративного сектору економіки.

Чисті фінансові результати діяльності найбільш відомих корпорацій за даними 2019-2023 років представлено у таблиці 1.

Таблиця 1

Чистий фінансовий результат діяльності корпорацій в Україні, млн грн

Назва	2019	2020	2021	2022	2023
	Чистий фінансовий результат (збиток)	Чистий фінансовий результат (збиток)	Чистий фінансовий результат (збиток)	Чистий фінансовий результат (збиток)	Чистий фінансовий результат (збиток)
Укртрансфанта	779, 9	894,1	298,0	3916,7	5565,7
Укрзалізниця	2497,3	-11772,3	427,7	-9642,8	5044,1
Київстар	8961,2	10369,9	11431,7	9516,5	10542,6
Концерн Хлібпром	99,0	42,3	17,1	18,4	-38,0
Львівобленерго	6,6	-125,1	517,5	34,1	32,7

Джерело: складено авторами на основі [3-7]

З таблиці 2 видно, що спостерігається тенденція коливання чистого фінансового результату корпорацій. Це пояснюється впливом багатьох негативних факторів. Війна в Україні, руйнування інфраструктури, порушення логістики, втрата частини ринків через окупацію та загальна економічна нестабільність вплинули на їхню діяльність.

Однією із найбільших компаній в Україні є АТ «Укртрансфанта», яка спеціалізується на транспортуванні нафтопродуктів. За даними рисунку 3, протягом 2019-2023 років середньорічна кількість простих акцій цієї корпорації залишилася стабільною, а їхня номінальна вартість дорівнює 99,99 грн. Чистий прибуток збільшився на 42%, що свідчить про позитивні тенденції в діяльності компанії. Важливим моментом є те, що з 2021 року здійснюється виплата дивідендів, сума яких у 2023 році різко зросла.

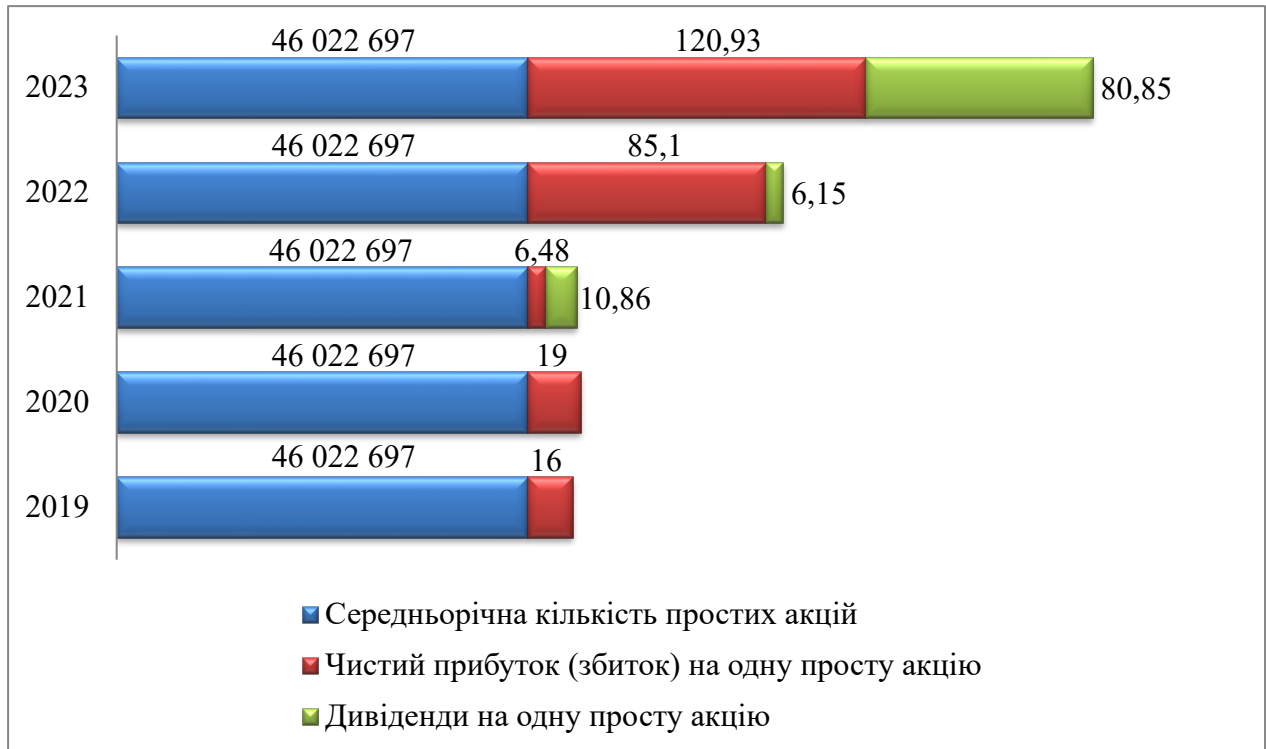

Рис. 3. Показники прибутковості акцій АТ «Укртранснафта» за 2019-2023 роки, грн

Джерело: складено авторами на основі [3]

Для визначення рівня фінансової безпеки АТ «Укртранснафта» важливо обчислити інтегральний показник фінансової безпеки на основі показників забезпечення фінансового стану. Інтегральний показник фінансової безпеки можна визначити за формулою [8, с. 534]:

$$\text{ІФПП} = \sum_{i=1}^n I_j \times b_j \quad (1.1),$$

де ІФБП – інтегральна оцінка рівня фінансової безпеки підприємства;

I_j – інтегральний показник j -тої складової фінансової безпеки підприємства;

b_j – ваговий коефіцієнт індикатора в оцінці j -тої складової;

n – кількість індикаторів j -тої складової.

Таблиця 2

Інтегральний показник фінансової безпеки АТ «Укртранснафта» за 2019-2023 роки

Значення індикаторів	2019	2020	2021	2022	2023
<i>Рентабельність діяльності</i>	<i>0,13</i>	<i>0,12</i>	<i>0,04</i>	<i>0,25</i>	<i>0,11</i>

Коефіцієнт рентабельності активів	0,06	0,06	0,02	0,2	0,14
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0,07	0,07	0,02	0,23	0,17
Коефіцієнт рентабельності продажів	0,22	0,20	0,06	0,43	0,05
Ділова активність	11,78	14,86	15,98	20,57	21,71
Коефіцієнт оборотності активів	0,28	0,30	0,34	0,46	0,28
Коефіцієнт оборотності основних засобів	38,84	48,73	52,69	66,98	71,94
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	0,06	0,39	0,08	0,96	0,04
Ліквідність і платоспроможність	4,53	2,3	1,97	2,89	3,8
Коефіцієнт покриття	4,07	3,14	4,00	5,72	5,68
Співвідношення кредиторської й дебіторської заборгованості	4,60	2,50	0,21	0,08	1,99
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	5,17	0,88	0,38	0,99	2,48
Фінансова стійкість	0,43	0,14	0,46	0,51	0,46
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,95	0,17	0,94	0,93	0,95
Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами	0,23	0,34	0,42	0,67	0,39
Коефіцієнт чистої виручки	-0,01	0,2	0,02	0,42	0,34
Коефіцієнт чистої виручки	0,22	0,20	0,06	0,43	0,51
Коефіцієнт реінвестування прибутку	-0,24	0,20	-0,02	0,40	0,17
Інтегральний показник фінансової безпеки	3,3	3,48	3,66	4,87	5,28

Джерело: складено авторами на основі [8, с. 531-535]

За даними таблиці 6 АТ «Укртранснафта» має високий рівень фінансової безпеки, оскільки інтегральний показник є більше одиниці та у 2023 році досяг значення 5,28, що є найвищим за увесь аналізований період. Попри нестабільність економіки країни акціонерне товариство має значний потенціал для подальшого розвитку.

Важливим інструментом стратегічного планування АТ «Укртранснафта» для визначення його конкурентних переваг є SWOT-аналіз, який дозволяє спрогнозувати загрози та знайти перспективні напрямки розвитку (див. рис. 4).

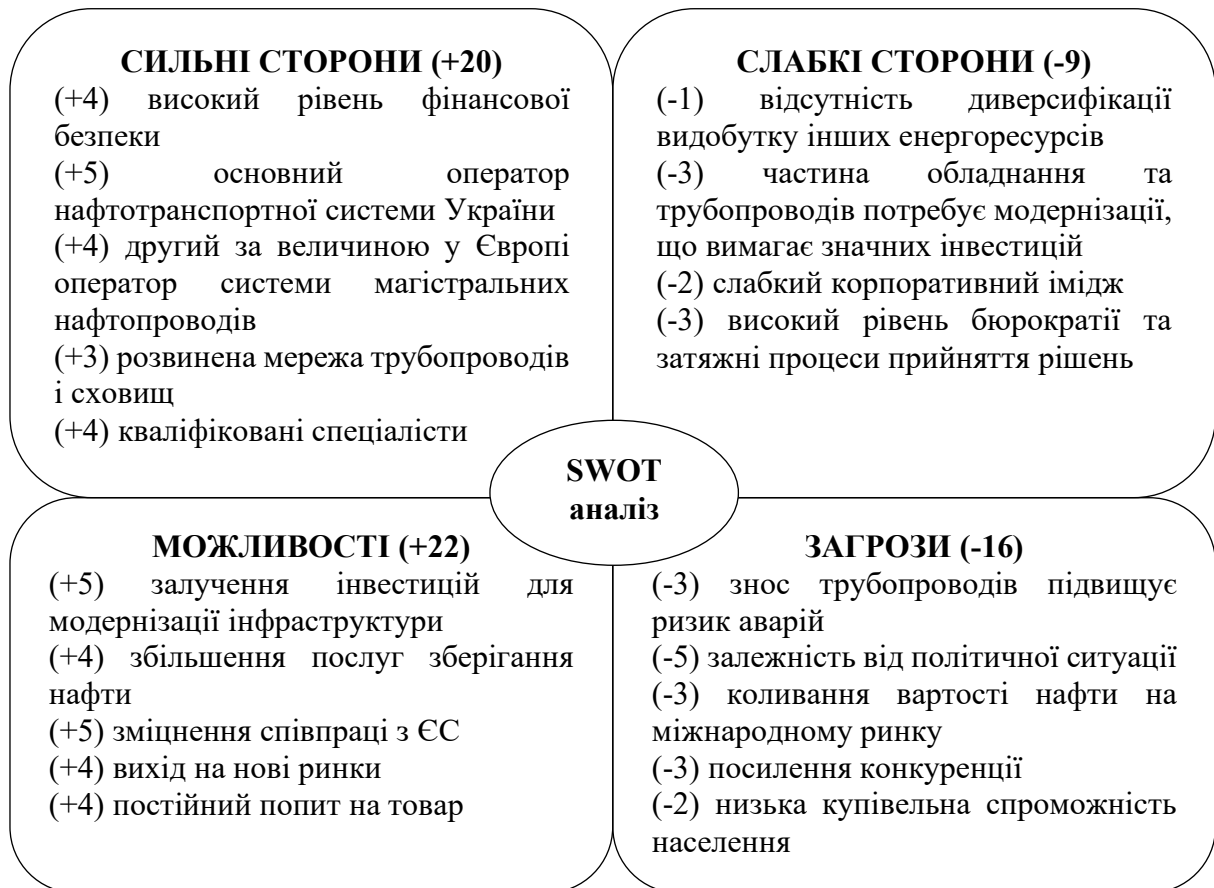

Рис. 4. SWOT-аналіз для АТ «Укртранснафта»

Джерело: складено авторами

На основі проведено аналізу можна зазначити, що у підприємства переважають сильні сторони і є багато можливостей для розвитку та вдосконалення, всупереч впливу негативних факторів.

До повномасштабного вторгнення корпоративний сектор України зміцнював свої позиції, прибутковість корпорацій зростала та відбувалося значне залучення інвестицій, та сприяло розвитку національної економіки.

З початком війни Міністерство економіки України розробило програму підтримки, на основі якої держава допомагає з пошуком із пошуком місце розташування для бізнесу, що перебував на території бойових дій. Релокація стала одним із методів боротьби та продовження діяльності бізнесу під час війни. Від початку повномасштабного вторгнення до березня 2024 року в Україні зафіксовано 18 944 переїзди підприємств з одного регіону в інший [9].

В сучасних умовах для ефективної діяльності корпорацій в Україні важливим є вміння адаптуватися до нових реалій. Основні напрями розвитку корпоративного сектору зображено на рис. 5.

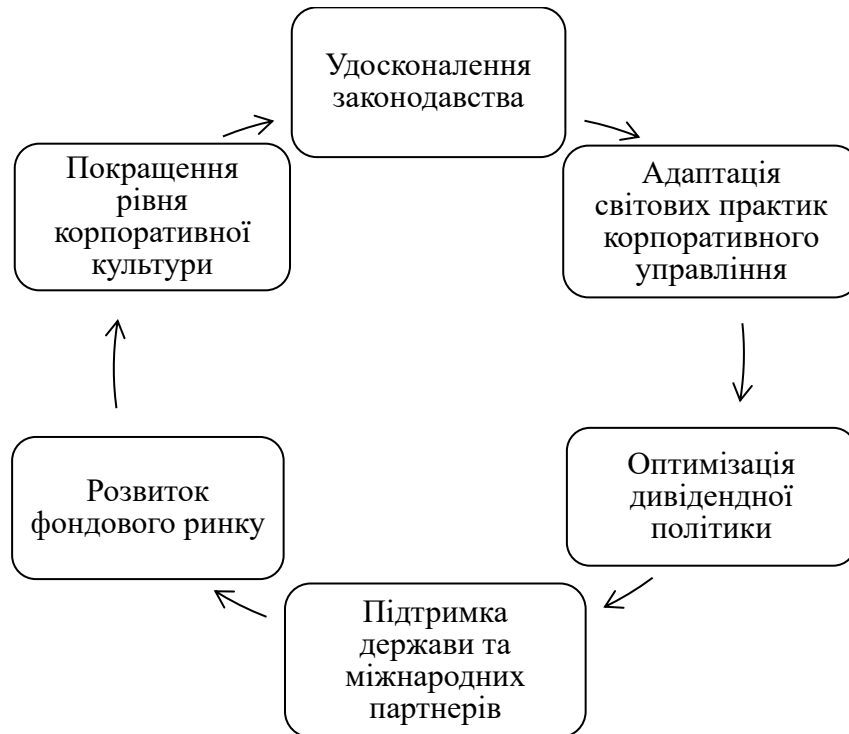

Рис. 5. Основні напрями розвитку корпоративного сектору України

Джерело: складено авторами на основі [10, с. 187-188]

Відповідно до Стратегії розвитку фінансового сектору України до 2025 року визначальним для ефективного корпоративного управління є імплементація європейського законодавства та світових практик.

Висновки. Сучасний стан розвитку корпорацій в Україні зазнав значних труднощів. Для забезпечення його ефективної діяльності й розвитку в умовах війни ключовими має стати державна підтримка та міжнародна фінансова допомога, які б сприяли його зростанню та повоєнному відновленню.

Література

1. Кількість юридичних осіб за організаційно-правовими формами господарювання. *Державна служба статистики України*. URL: https://ukrstat.gov.ua/edrpo/ukr/EDRPU_2020/ks_opfg/ks_opfg_0120.htm (дата звернення: 02.10.2024).
2. Аналітичні дані щодо розвитку фондового ринку. *Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку*. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/news/insights/> (дата звернення: 02.10.2024).
3. АТ «Укртрансффта», фінансова звітність. *Clarity Project*. URL: https://clarity-project.info/edr/31570412/finances?current_year=2023 (дата звернення: 04.10.2024).
4. АТ «Укрзалізниця» фінансова звітність. *Clarity Project*. URL: https://clarity-project.info/edr/40075815/finances?current_year=2023 (дата звернення: 04.10.2024).
5. ПРАТ «Київстар» фінансова звітність. *Clarity Project*. URL: https://clarity-project.info/edr/21673832/finances?current_year=2023 (дата звернення: 04.10.2024).
6. ПРАТ «Концерн Хлібпром» фінансова звітність. *Clarity Project*. URL: https://clarity-project.info/edr/05511001/finances?current_year=2023 (дата звернення: 04.10.2024).
7. ПРАТ «Львівобленерго» фінансова звітність. *Clarity Project*. URL: https://clarity-project.info/edr/00131587/finances?current_year=2023 (дата звернення: 04.10.2024).
8. Ситник Н.С., Гукалюк А.В., Стасишин А.В. Фінансова безпека держави: навч. посіб. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2024. С. 531-535. URL: https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/05/OSTATOCHNA-NA-SAYT-_21_05_11.pdf (дата звернення: 06.10.2024).

9. Куди переїжджає український бізнес під час великої війни? *Опендатабот*. URL: <https://opendatabot.ua/analytics/relocation-in-war-2> (дата звернення: 14.10.2024).

10. Атаманчук З. А. Проблеми та перспективи розвитку корпоративного управління в Україні. *Бізнес Інформ*. 2021. № 8. С. 187-188. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2021-8_0-pages-184_189.pdf (дата звернення: 14.10.2024).

References

1. Kilkist yurydychnykh osib za orhanizatsiino-pravovymy formamy hospodariuvannia [Number of legal entities by organizational and legal forms of management]. *Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy – State Statistics Service of Ukraine*. Available at: https://ukrstat.gov.ua/edrpoi/ukr/EDRPU_2020/ks_opfg/ks_opfg_0120.htm [in Ukrainian].

2. Analitychni dani shchodo rozvytku fondovoho rynku [Analytical data on the development of the stock market]. *Natsionalna komisiia z tsinnykh paperiv ta fondovoho rynku – National Securities and Stock Market Commission*. Available at: <https://www.nssmc.gov.ua/news/insights/> [in Ukrainian].

3. AT «Ukrtransnafta», finansova zvitnist [JSC "Ukrtransnafta", financial reporting]. *Clarity Project*. Available at: https://clarity-project.info/edr/31570412/finances?current_year=2023 [in Ukrainian].

4. AT «Ukrzaliznytsia» finansova zvitnist [JSC "Ukrzaliznytsia" financial reporting]. *Clarity Project*. Available at: https://clarity-project.info/edr/40075815/finances?current_year=2023 [in Ukrainian].

5. PRAT «Kyivstar» finansova zvitnist [PJSC "Kyivstar" financial reporting]. *Clarity Project*. Available at:

https://clarity-project.info/edr/21673832/finances?current_year=2023 [in Ukrainian].

6. PRAT «Kontsern Khlibprom» finansova zvitnist [PJSC "Concern Khlibprom" financial reporting]. *Clarity Project*. Available at: https://clarity-project.info/edr/05511001/finances?current_year=2023 [in Ukrainian].

7. PRAT «Lvivoblenerho» finansova zvitnist [PJSC "Lvivoblenergo" financial reporting]. *Clarity Project*. Available at: https://clarity-project.info/edr/00131587/finances?current_year=2023 [in Ukrainian].

8. Sytnyk N.S., Hukaliuk A.V., Stasyshyn A.V. (2024). Finansova bezpeka derzhavy [Financial Security of the State]: navch. posib. Lviv: LNU imeni Ivana Franka, pp. 531-535. Available at: https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/05/OSTATOCHNA-NA-SAYT-_21_05_11.pdf [in Ukrainian].

9. Kudy pereizhdzhaie ukraïnskyi biznes pid chas velykoi viiny? [Where is Ukrainian business relocating during the Great War?]. *Opendatabot*. Available at: <https://opendatabot.ua/analytics/relocation-in-war-2> [in Ukrainian].

10. Atamanchuk Z. A. (2021). Problemy ta perspektyvy rozvytku korporatyvnoho upravlinnia v Ukraini [Problems and prospects for the development of corporate governance in Ukraine]. *Biznes Inform – Business Inform*. № 8. pp. 187-188. Available at: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2021-8_0-pages-184_189.pdf [in Ukrainian].